

KINCSES KÁROLY

Életjelek a Semmi partjáról

A MAGYAR FÉNYKÉPEZÉS
TÖRTÉNETE TELE VAN
FIGYELEMRE MÉLTÓ
SZEMÉLYEKSEL, ÉLETMŰVEKKEL,
ESEMÉNYEKSEL. ŐK ÉS EZEK
A HONI GYAKORLATBAN ÉPPEN
UGYANÚGY ELFELEJTŐDNEK,
KIHULLANAK A KÖZTUDATBÓL, A
KÖZBESZÉDBŐL, MINT A NÉVTELEN
FÉNYKÉPEZGETŐK. EZEN A TÉREN
NINCS LÉNYEGI KÜLÖNBŐSÉG. ÁM,
AHOGY NEM ÉPÜLHET MASSZÍV
ÚJ HÁZ MEGFELELŐ ALAPOK
NÉLKÜL, NEM LEHET ÉS NEM
IS LESZ IGAZÁN JÓ A MAGYAR
FOTÓ EZEK ALAPOS ISMERETE
NÉLKÜL. AKAD UGYAN NÉHÁNY
MEGSZÁLLOTTNAK NEVEZETT
SZEMÉLY, AKI HAJLANDÓ ÚJRA ÉS
ÚJRA HÁNYNI A BORSÓT
A FALRA, DE LÁTHATÓAN NEM
TÚL NAGY HATÁSFOKKAL SIKERÜL
EZ NEKIK. NEKÜNK.

Rácz István: *Elpusztult otthonok*, ezüst zselatinos nagyítás ©
Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

Volt egy fotós, aki költő volt. Volt egy műfordító, aki a klasszika-filológia tudója volt. Volt egy tanár, aki művészettörténész lett. Egyik sem igazán és mégis mindegyik. Rácz Istvánnak hívták, magyar volt, de a mai Szlovákia területén született, politikai meggyőződése miatt vegzálták a magyar hatóságok, később Csehországban, Finnországban élt. Baloldali volt, hitt a kommunizmus eszméiben, de habozás nélkül beállt önként a finn hadseregbe, hogy a Suomit megtámadó, agresszor szovjet hadsereg ellen harcoljon. Skandinávia volt a választott tágabb hazája, de a finn, svéd, norvég, lapp mellett megírta, lefényképezte Svájc középkori művészetét, a primitív népek által ránk örökített tárgyakat, és még mennyi mindent! Megjelent könyveinek száma csaknem nyolcvan, pusztá felsorolásuk is meghaladná cikkünk terjedelmét.

Rácz István: *A jövő szimbóluma: a gyermek egy halott város utcáin* © Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

Mai történetem róla szól. Róla, aki nem halt meg még olyan régen, hogy indokolt lenne az ismeretlensége a szakmai és nem szakmai köztudatban. Ha valaki most azzal tromfolna, de hiszen éppen mostanság volt kiállítás a Fugában, éppen most avattak emléktáblát a lakóházán, attól megkérdezném: a több tízezres fotós, szépírói, műfordítói szakmából hányan tudnak erről, netalán hányan voltak ott személyesen? Könyvespolcunkon hány könyve van a megjelent több tucatnyiból, és ha akad is, vajon forgatjuk-e őket megfelelő gyakorisággal? Meggyőződésem szerint minden egyes ilyen újraélesztési kísérlet – mint az emléktábla, a kiállítás, a róla időről időre megjelenő szövegek, újra kiadott könyvei – hosszabbít csak fizikai értelemben véget ért életén, és újabb esélyt jelent, hogy az utánunk következő generációk is tudják majd mihez kötni a Rácz István nevet. És akkor hal meg végleg és visszavonhatatlanul, ha már nem lesz, aki emlékezzen rá.

Különleges ember volt Rácz, számos olyan dolog esett meg vele, ami velünk, közönségesebb halandókkal nem. Nemcsak hogy megélte ezeket, de megadatott neki az a képesség is, hogy a vele megesett történeteket leírja, lefényképezze, személyes emlékezetét így integrálva a közösségi tudatba. Míg erre az írásra készültem, gyors egymásutánban újraolvastam mindhárom önéletrajzi könyvét, végignéztem sok száz képét. Nem túlzok, de olyan ajtót nyitott ki előttem, amin betekinteni, bizony mondom, felettébb érdekes volt. És a történetek, képek mellé társult még ez a végtelenül szerény, jó humorú, és öniróniára is hajlamos ember, s ez már több mint elég, hogy megint, újra a szívembe fogadjam. Anno, múzeumigazgató koromban leveleztem vele, és már akkor meghatottak nagy ákombákom betűkkel írt postai küldeményei, melyeket egyre gyűrűlő látása még lehetővé tett számára. Sokat tudó, de tudásával nem kérkedő, közvetlen embert ismerhettem meg személyében.

Rácz István: *Istenanya trónusán*, novgorodi iskola, 1500 táján, Ermitage, Leningrád, 1975, ezüst zselatinos nagyítás © Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

Rácz István: *A megfeszített Krisztus*, Részelt a churi ereklyeládáról, ezüst zselatinos nagyítás © Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

Rácz István: *Oszlopfő a payernei templomban: apát szerzetesekkel*, 1986 ezüst zselatinos nagyítás © Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

Rácz István: *Mauritius rex ezüst hermája*, Reichnau, ezüst zselatinos nagyítás © Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

Bár filozofnak készült, és voltaképpen kényszerűségből lett választott új hazájában autodidakta módon fotográfus, mégis sikerült egy új fotós műfajt kitalálnia. Addig (és nagyjából most is) a művészeti könyveket többnyire műtörténészek, esztéták írták és írják, melyhez az illusztrációkat innen-onnan válogatták össze. Csak ritkán fordul elő, hogy ugyanaz a személy mindkét területen egyformán jártas legyen, fényképezőgépével írja meg egy-egy kor művészetét. Rácz könyveiben ezt kapjuk. Az ókortól napjainkig, Európától Óceániáig, tárgytól a képzőművészet különböző műnemein át az építészetig, szinte minden művészeti ágban és korban jártas volt, látta az összefüggéseket, látta a tárgyalakotó embert a műtárgy mögött, és ettől könyvei, képei mind tárgyi tudásban, mind vizuális megjelenésben nagyon mivesek, kidolgozottak, és nem győzöm ismételni, hihetetlenül alázatosak. „Az volt a törekvésem, hogy a bemutatott tárgyról – legyen az kővéso, bronzékszer, középkori templom vagy annak freskói, esetlenül faragott szentkép vagy a népművészet alkotása – olyan képekkel számoljak be, hogy az alkotójuknak, ha látná, ne kelljen megrovó pillantást vetnie rám, mondván: ejnye, ejnye, amit én olyan szépen megcsináltam, azt te hanyagul fényképezted [...]”¹

1959-ben jelent meg az első könyve *A finn középkor műkincsei* címmel, és ennek sikere sok-sok évtizeden keresztül megalapozta a további életét. Ezek után felhagyott az addig megélhetését jelentő fotóriporterkedéssel, a továbbiakban már nem is csinált mást, csak a saját fényképeivel illusztrált művészettörténeti könyveket. Azt viszont elképesztően széles palettán. Kezdődött a finn középporral, majd korszakról korszakra haladva eljutott a teljes finn képzőművészet bemutatásáig. Sikerült neki a legnagyobb finn könyvkiadóval olyan megegyezést kötni, hogy megrendeltek tőle egy általa illusztrált, nyolc nagy formátumú könyvből álló sorozatot. Könyvenként 200-240 egész oldalas kép mutatta a műtárgyakat, s egy tömör bevezetés magyarázta el mindegyik stíluskorszak történetét, jellegzetességeit. Ezzel létrejött az a piacról addig hiányzó könyvtípus, amelyben az érzéki benyomások domináltak, a mivesen fényképezett képek, tárgyak vezették át az embereket az adott korszak művészetén. A pontosan fogalmazott képaláírások segítettek az orientációban, s a szövegek csak helyükre illesztették a képekből nyert ismereteket, érzeteket. Méltán volt sikere ezeknek a könyveknek, és ne feledjük, ezelőtt csaknem hatvan esztendővel ezelőtt született meg

erről Rác ideája. A finn lapok, miközben dicsérték a könyveket, így summázták véleményüket: „Lám, egy külföldről jött embernek kellett felfedezni azt, hogy nekünk milyen értékeink vannak, amelyek mellett szinte vakon mentünk el.”²² Miután első finn művészeti könyvét megcsinálta, egész hosszú életét Európa különböző múzeumaiban töltötte. Szaktudásával, hiteles személyiségével, szerénységével elérte, hogy a legnagyobb múzeumok tárlói, raktárai is megnyíljanak előtte, s az általa választott tárgyak a saját fényképein keresztül álljanak össze Művekké. Művészeti tárgyáról készített művészifelvételeket, mégsem gondolta magát Művésznek. „Mi az ilyen műtárgy-fényképezésnek az alapelve? Én a magam tevékenységét legfeljebb úgy tudnám művészeti munkának nevezni, ahogy egy hegedűst, vagy zongoristát is művésznek nevezünk. Ezek az előadóművészek nem alkotói a zeneműnek, ők reprodukálják, tolmácsolják azt. Az előadóművészek első kötelessége a tökéletes hűség. Egyetlen hangjegyet sem szabad kihagyniuk, rosszul játszaniuk. – Ha igazán megérdemlik a művész nevet, akkor éppen ez az alázatos, átélt tolmácsolás lesz a fő törekvésük. [...] Ugyanez áll az én mesterségemre is. Ha egy témakörrel foglalkozni kezdtem, igyekeztem azt minél jobban megismerni. Rengeteget olvastam hozzá, és

amikor egy egyiptomi szobrot, vagy osztyák fa-fétist fényképeztem, éreznem kellett, hogy ezt alkotója milyen lelkülettel, elgondolással csinálta. Bele kellett élnem magam az ő gondolatvilágába, és alázattal, a részleteket, a műalkotás anyagának minőségét is hangsúlyoznom kellett [...]”³ Nem gondolom, hogy ma tanulság nélküliek lennének ezek a mondatok. Göncz Árpádtól származnak ezek a gondolatok: „Soha nem készült fotósnak. S aztán mégis az lett, világhírű fotográfus. Műtárgyfotóiból készült albumai tették ismertté idehaza, Finnországban, Svédországban, Norvégiában, Dániában és Svájcban, ahol könyvei kiadóra találtak [...]. A világ a műtárgyfényképezés egyik legavatottabb mestereként, annak művészeként tartja számon. Ő magát a műtárgyak alázatos, átélt tolmácsolójának tartja [...]”⁴ De nem csak fotográfus volt, hanem mindenekelőtt művelt, tudós ember, aki személyiségével hitelesítette az általa készített képeket, könyveket. Életműve szétbogozhatatlan módon fon össze eltérő művészeti ágakat, s miközben szépíróként olvasmányos könyvekben ír magáról, koráról, az általa választott művészeti témákról, értő szemmel válogat a művészettörténet mindmégannyi tárgya között, készít róluk műtárgyfotókat, sőt még a műfordítás sem idegen tőle.

„Vejnemöjnen ujjá pengett, hárfájának húrja zengett, hegyek rengtek, dombok döngtek, sziklaszirtek is dörögtek, kövön csillogó víz csobbant, hullám ringott homokparton, vén fenyőfák vígan voltak, még a tuskók is táncoltak.”⁵

Kalevala fordítása úgy jelent meg, hogy a kalevalai korból, tehát a kereszténység felvétele előtti két évszázadból származó tárgyak általa válogatott és fényképezett színes fotóival illusztrálta a könyvet. Szöveg és kép hihetetlen összhangba került egymással. Rác célja az volt, hogy ezúton is bizonyítsa, hogy a *Kalevala* címen ránk hagyományozódott nemzeti eposz nem a képzelet szülte mesevilág, hanem a régmúlt korok szóbeliségen alapuló dokumentuma. Amikor az énekmondó arról regél, hogy Ilmarinen a csodakovács miket kalapál, akkor ő megmutatta, hogy milyen szép kovácsoltvas fegyverek és ékszerek maradtak ránk a régmúlt időkből. Sikerült Rác Istvánnak egy könyvben egyesítenie az amúgy persze szervesen összetartozó tárgyi és a szellemi kultúra emlékeit, nekünk csak be kell ülnünk a kényelmes fülesfotelbe, ölünkbe venni a könyvet, s máris időutazunk... Mielőtt persze nagyon beleélnénk magunkat, és túlzó módon lelkesednénk, olvassuk csak el, mit írt 1984-es önéletrajzában Rác: „Már beléptem a 76. évembe. Ez lenne tehát a nyugodalmas, derűs öregség kora. Valamicskét még mindig dolgozgatok, hiszen épp a svájci felvételeimből sikerült még több könyvet összeállítanom. Ilyen

»nyugdíjas kori« vállalkozás volt, hogy nekiálltam a *Kalevalát* lefordítani. Tulajdonképp pusztán hobbiból csináltam, bebizonyítani magamnak, hogy tudok-e még magyarul? Nagyon meglepett, hogy erre odahaza kiadó is akadt, ami azt jelentette, hogy odahaza megjelenő könyveim tiszteletdíjával Márta húgomat tudom segíteni.”⁶ Hát, ilyen ember volt Rác István. Ennek az alapjában véve nyugodt, filosztípusú embernek hosszú élete csupa vándorlásból, küzdelemből állt, ami többnyire nem saját akaratából, hanem a kényszerítő körülmények hatására következett be. Elég, ha csak életének színtereit sorolom, aki a részletekre is kíváncsi olvassa három önéletrajzi elemekkel jócskán átszőtt, képekkel illusztrált könyvét, vagy az ide szerkesztett, zanzásított, keretes kronológiát. Tóketerebesről Budapestre, onnan Szegedre, onnan Sárospatakra, onnan Budapestre, majd Pozsonyba vitt az útja. A következő helyszín Prága, majd Helsinki, onnan Budapest újfent, csak közben lezajlott egy világháború. Pestről Sárospatak, majd az ország másik vége, Békéstarhos, vissza Budapestre, de ez sem igazán jószántából. Helsinki, Hilterfingen, Bern, azután Svájcban vissza az utolsó állomásra Helsinkibe. Öt

ország, számos város, kilencven év, átszöve szinte az egész huszadik század oly sok történéssel. Hogyan vélekedett erről a leginkább érintett? 1963-ban kezdte írni a *Semmi partján* címet viselő emlékiratát, amelyet ezzel fejezett be: „Akárhogy nézem, akárhogy forgatom: sem értelmét, sem magvát nem találok, hogy minek éltem. S ennek az életírásnak aligha lesz más tanulsága, csupán annyi: szeszélyes véletleneknek, vakon sodró történelmi erőknél, meglepő okoknak és kiszámíthatatlan okozatoknak kusza szövevénye az élet, amelyben szándék, okos terv, mértéktartó józanság, helytálló becsület ugyan keveset számít. Nem arra tart az én ladikom, amerre hajósa irányítaná, hanem ahová az ár sodorja.”⁷ Hogy ezeknek a kiábrándult, keserű mondatoknak van-e létjogosultsága általában, vagy Ráczot illetően, ki-ki döntse el maga.

Rácz István: *Madaras korszó*, Peru, 1968 ezüst zselatinos nagyítás © Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

¹ Rácz István: *Egy fotográfus vallomásai*, Békéscsaba 1988. 10–11.
² Rácz István: *A Semmi partján*, Magvető Könyvkiadó Budapest, 1991. 545.
³ Rácz István: *Egy fotográfus vallomásai*, Békéscsaba 1988. 13–14.)
⁴ Rácz István: *Csendes vizeken*, Polar Könyvek, Budapest, 1998, 5.
⁵ *Kalevala*, Negyvennegyedik ének, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1980.
⁶ *Önéletrajz*, 1984, a szerző adatbázisában.
⁷ Rácz István: *Csendes vizeken*, Polar Könyvek, Budapest, 1998, 8.

Rácz István: *Forrás isten*, Peru, 1968 ezüst zselatinos nagyítás © Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

Rácz István: *Lapos stelé*, Mexico, 1968 ezüst zselatinos nagyítás © Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

Rácz István: *Totomak kultúra*, Mexico, 1968 ezüst zselatinos nagyítás © Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteménye

RÁCZ ISTVÁN ÉLETRAJZI KRONOLÓGIA

1908. július 11. Töketeremesen született.
- 1914-ben kezdte az elemi iskolát szülőfalujában.
- 1918 Szülei Pestre küldik, beiratkozott a Lónyay Református Gimnáziumba.
- 1919 A gimnázium második osztályát Szegeden járta a piaristáknál.
- 1919 A csehszlovák hatóságok kitelepítették a családot. Sárospatakra költöztek.
- 1920-ban meghalt édesapja, neki családfenntartóvá kellett válnia. Magántanítványok.
- 1926-ban érettségizett a sárospataki református kollégiumban.
- 1926 Első olaszországi útja. Hat hetet töltött Firenzében.
- 1926–31 között a Pázmány Péter Tudományegyetemen latin–görög–olasz szakos tanári diplomát szerzett, mint Eötvös-kollégista.
- 1932–1933 Olasz nyelvet tanított Budapesten, a Markó utcai Berzsényi Dániel Reálgimnáziumban.
- 1933 Megházasodott. Felesége Zvoleszky Józsa, egy huszárezredesnek a lánya. Rövid ideig tartott, a kiszabadulása után elváltak.
- 1933 (?) 14 hónapra ítélték, csaknem egy évet ült baloldali szervezkedés miatt, egészségi állapota miatt kiengedték. A további börtön elől Csehszlovákiába menekült.
- 1934–1935 Pozsonyban élt illegálisan, a kommunista párt magyar tagozata lapjánál lett szerkesztő.
- 1934 Lefordította Egon Erwin Kisch: *Amerika, Kína, Oroszország* könyvét. Phönix, Budapest.
- 1936 Prágában lett újságíró, műfordító. Tartózkodási engedélyt kapott mint politikai menekült. Itt a Prager Jenő Kiadónál kapott munkát. Németből antifasiszta könyveket, szépirodalmat fordított, majd a német nyelvű képeslapnál a Prager Illustriertnél lett képszerkesztő.
- 1938 A Münchener Egyezmény után Finnországba költözött. Fotóriporterként kezdett dolgozni.
- 1939 novemberétől 1940 márciusáig a finn–szovjet háborúban önkéntesként haditudósító és fotóriporter volt.
- 1941-ben újabb finn–szovjet háború, ekkor is jelentkezett katonának, ezúttal kiképzést kapott és a frontra került. Nyolc hónapot töltött ott, meg is sebesült.
- 1941 Megjelent könyve, a *Bizánci költemények Mánuel császár magyar hadjáratairól* – Magyar–görög tanulmányok 16.
- 1942 februárjában leszerelték, Helsinkiből a magyar követ odahaza kieszközölte, hogy a büntetését töröljék.
- 1942 Ismét megházasodott, finn felesége: Anna-Maria Lipsonen.
- 1943-ban visszajött Magyarországra, tíz év után.
- 1944 *Ilyenek a finnek* könyvéhez Kodolányi János írt előszót. Budapest, Misztótfalusi IFőiskolai nyomda, Pápa
- 1944 Megjelent a *Karjalában harcoltam* könyve is, melyben leírja frontélményeit. Turul, Budapest.
- 1944 novemberében behívták katonának, A Szigetközben kapott kiképzést, majd áprilisban Ausztrián át Bajorországba vitték, útközben megszökött.
- 1945 Sárospatakon népfőiskolát indított, múzeumot, alkotóházat, képtárat alapított.
- 1948-ban a fordulat éve után kitétek állásából, csaknem három évig Tarcalon, Vissen általános iskolai tanár. 1953–54-ben a békéstarhosi zeneiskolában tanított művészettörténetet.
- 1954–1956 között a Kiadói Főigazgatóság munkatársa Budapesten. Lefordította a finnek klasszikus regényét, Alexis Kivi: *Hét testvér* című művét. 1956-ra lett kész a finn népköltészeti gyűjtemény, a *Kanteletár* fordításával, amit 1956-ban először, majd 1977-ben és
- 1985-ben újra kiadtak.
- 1956 novemberében feleségével kitelepültek Finnországba. Újrakezdte a fényképezést. A fotóriportásról fokozatosan tért át a művészettörténeti könyvek készítésére.
- 1960 *Suomen keskiajan taidearteita*. (A finn középkor műkincsei.) Helsinki, 1960, 1966, 1970; Franciául: *Art de la médiéval Finland*. Paris, 1963; Svédül: *Skatter ur Finlands konst och Sjörgen*; Angolul: *Art Treasures of Medieval Finland*. New York, 1967. Ezzel a könyvével megnyerte az év legszebb könyve díját.
- 1962 februárjától 1968 októberéig Svájcban éltek. Ez idő alatt 20 könyvet jelentetett meg.
- 1962 *Suomen kansantaiteen aarteita* (A finn népművészet kincsei), Helsinki.
- 1967 *Suomen renessanssin ja barokkin taidearteita* (A finn reneszánsz és barokk műkincsei), Helsinki.
- 1968 *Suomen rokokoon ja uusklassismin taidearteita* (A finn rokokó és újklasszicizmus műkincsei), Helsinki.
- 1968 Bernben, a Hallwag kiadónál megjelent a *Kunst in Tibet*.
- 1969 kitüntették a Kalevala Finn Állami Díjjal.
- 1969 Kiállítása a Finn Nemzeti Múzeumban.
- 1970 Megjelent a *Der unbekannte Gott* Zürich-Köln.
- 1971 Kiállítása Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetem hangos olvasójában.
- 1971 *Suomen taiteen kultakausi* (A finn művészet aranykora), Helsinki.
- 1972 *Saamelaista kansantaidetta* (Lapp népművészet), Helsinki.
- 1974 kiállítása a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítótermében, Budapest.
- 1975 *Norsk folkekunst* (Norvég népművészet), Oslo.
- 1975 *Perun taide* (Peru művészete), Helsinki.
- 1976 *Kalevala* (fordítás), Helsinki, 1976. Saját kiadás.
- 1977-ben jelent meg a *Nagyszentmiklósi kincs* című albuma László Gyulával közösen.
- 1977 *Suomen taidetta 1940-1975* (A finn művészet 1940 és 1975 között), Helsinki.
- 1978 *A finnugor népek művészete* (Valonen Niilo-val), Bp. - Helsinki.
- 1979 *Suomalainen uskontunnustus* (A finnek hitvallása), Helsinki.
- 1980 *Kalevala*-fordítását 48 színes felvételével illusztrálta, így adta ki az Európa Könyvkiadó. 1983 *A vikingek öröksége*. Képzőművészeti Kiadó, Budapest.
- 1984-ben a *VIII. Henrik udvarában* című albuma jelent meg a Helikon Kiadónál.
- 1985 *Vanhan-kansan kirja* (Öreg emberek könyve) Helsinki.
- 1988 kitüntették a Magyar Népköztársaság Csillagrendjével.
- 1988 Rácz István: *Egy fotográfus vallomásai*. (Önéletrajzi fotóalbum) Békéscsaba, Kner Nyomda.
- 1989 júliusában vetítette a MTV a *Gránitország* című portréfilmjét.
- 1991 Rácz István: *A Semmi partján* (önéletrajzi regény), Magvető Könyvkiadó, Budapest. 1998 Rácz István: *Csöndes vizeken*. (Önéletrajzi fotóalbum) Budapest.
1998. december 6-án a Gellért Szállóban bemutatták Rácz István *Csöndes vizeken* című, fotókkal illusztrált önéletírását és Eifert János, a Magyar Fotóművészek Szövetsége elnöke adta át az Életmű-díjat az öt képviselő hűgának.
- 1998 A Magyar Köztársaság Emlékérme.
1998. december 14-n halt meg Helsinkiben.
- 2000 kiállítása a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Repozióriumban.
- 2018 *Csöndes vizeken* – életmű kiállítás a FUGA-ban. Emléktábla avatás a Tátra utca 4. sz. alatt.

WWW.FOTOFALU.hu

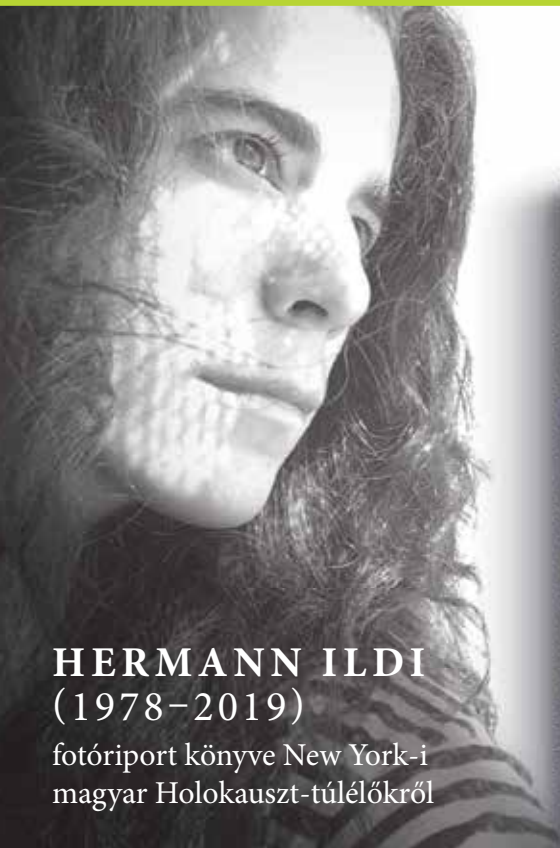
FOTÓS // FILMES ALKOTÓTÁBOR

INSPIRATÍV KÖRNYEZET // KREATÍV KÖZÖSSÉG // KIVÁLÓ SZAKMAI IRÁNYÍTÁS // PÁRATLAN TECHNIKAI HÁTTÉR

fotó: Pfiiegel Bálint

DRÉGELYPALÁNK
2019. 07. 21-28.

HERMANN ILDI
(1978–2019)

fotóriport könyve New York-i
magyar Holokauszt-túlélőkről

HIÁNYZÓ TÖRTÉNETEK

SCOLAR

Akikről, amit,
amíg lehet.

Bemutató: Április 28. 11:30 | Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál (Millenáris)

scolar.hu